

PTICE NAŠIH KRAJEV NA STAVBAH

// Katarina Denac, Al Vrezec

MLAKARICA

(*Anas platyrhynchos*)

Mlakarica praviloma gnezdi ob vodi, v mestih pa si včasih izbere tudi od vode bolj oddaljena gnezdišča, tudi visoko na poslopjih v cvetličnih koritih [TOME, D., VREZEC, A., BORDJAN, D. (2013): Ptice Ljubljane in okolice. MOL, Ljubljana].

foto: Tone Trebar / www.naturephoto-tone.com

BELA ŠTORKLJA

(*Ciconia ciconia*)

Od 350 gnezd bele štorke, odkritih v Sloveniji v obdobju 1999-2010, jih je bilo 81 % zgrajenih na različnih drogovi, 18 % pa na dimnikih hiš, zato so gnezdišča na stavbah pri nas ključna za uspešno gnezdenje vrste [DENAC, D. (2010): *Acrocephalus* 31 (145/146): 101-114].

foto: Damijan Denac

SOKOL SELEC

(*Falco peregrinus*)

Mesta so zaradi številčnih populacij domačih golobov pomembno prezimovališče za sokola selca. Kot lovne preže uporablja zlasti različne antene, v nekaterih evropskih mestih pa na visokih poslopjih celo gnezdi. Morda lahko mestne gnezdilce kmalu pričakujemo tudi pri nas? [FIGELJ, J. (2007): *Acrocephalus* 28 (135): 165-167]

foto: Aleš Jagodnik

POSTOVKA

(*Falco tinnunculus*)

Postovka je že pred več desetletji kolonizirala evropska mesta in je sedaj najpogostejši urbani sokol. Gnezdi bodisi v starih gnezdih vran na drevju bodisi v linah večjih stavb, zasede pa tudi gnezdilnice na stavbah. Ena največjih gostot postovke v evropskih mestih je bila odkrita v Ljubljani [HANŽEL, J., ŠUMRADA, T. (2008): *Acrocephalus* 29 (138/139): 185-186].

foto: Miha Krofel

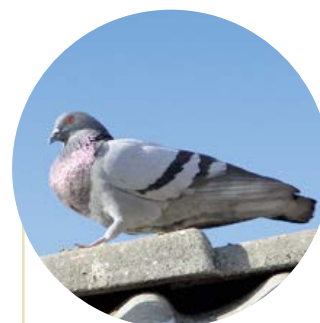

RUMENONOGI GALEB

(*Larus michahellis*)

Čeprav gre za morsko ptico, ki gnezdi na oddaljenih morskih čerih in v solinah, se je del populacije v zadnjih 20 letih prilagodil gnezdenju v urbanih okoljih, in sicer na s prodrom posutih ravnih ostrejših višjih mestnih poslopij, pri nas v nekaterih primorskih mestih, v notranjosti pa v Ljubljani in Mariboru [TOME, D., VREZEC, A., BORDJAN, D. (2013): Ptice Ljubljane in okolice. MOL, Ljubljana].

foto: Tomi Trilar

SKALNI GOLOB

(*Columba livia*)

Domači golobi, izvirno sicer skalni golobi, ki so pobegnili v naravo, so najštevilčnejša vrsta ptic v mestnih središčih, ki v mesta privablja tudi mnoge plenilce. Domači golobi gnezdiijo na zapuščenih podstrešjih, v strešnih linah, včasih celo v cvetličnih koritih na balkonih [TOME, D., VREZEC, A., BORDJAN, D. (2013): Ptice Ljubljane in okolice. MOL, Ljubljana].

foto: Boris Kozinc

TURŠKA GRLICA

(*Streptopelia decaocto*)

Turška grlica je Slovenijo poselila po letu 1938, sprva najprej v okolici skladišč žita na železniških postajah ali sejmi. Sedaj je splošno razširjena v naseljih, kjer gnezdi v parkovnem drevju pa tudi pod ostrejši stavb, kjer gnezdi večkrat na leto [GEISTER, I. (1995): Ornitološki atlas Slovenije. DZS, Ljubljana].

foto: Dušan Klenovšek

LESNA SOVA

(*Strix aluco*)

Gre za duplarico, ki večinoma gnezdi v drevesnih duplih, gnezdilnicah, skalnih razpokah, jamah in celo v starih gnezdih drugih ptic, neredko pa tudi na podstrešjih in v dimnikih predvsem starejših stavb, kjer gnezdi kar na golih tleh, na dimnikih pa zlasti pozimi tudi predanuje [VREZEC, A. (1994): *Acrocephalus* 15 (65/66): 136-139].

foto: Vanesa Bezljaj

PEGASTA SOVA

(*Tyto alba*)

Pegasta sova je v Sloveniji zelo redka gnezdilka, ki se rada zadržuje na grajskih in cerkvenih podstrešjih, v dvorcih, hlevih in skladiščih žita. V zadnjem desetletju je marsikje kot gnezdilka izginila zaradi obnove stavb, med katero so ji z mrežo zaprli dostop na gnezdišče [KOČE, U., BASLE, T., PREMŽL, M., ROZMAN, R., ŠALAMUN, G. (2003): *Acrocephalus* 24 (118): 103-107].

foto: Tomaž Mihelič

ČUK

(*Athene noctua*)

Sove so pogoste prebivalke večjih, starejših stavb, kot so gradovi, dvorci in cerkve. V letu 2002 je bilo v starejši hiši na Biljenskem griču zabeleženo sočasno gnezdenje dveh vrst – čuk je gnezdil v luknji v zidu, pegasta sova pa na podstrešju; njuna medsebojna razdalja je bila le 2 m [DENAC, D., MARČIČ, M., RADOLIČ, P., TOMAŽIČ, A. (2002): *Acrocephalus* 23 (112): 91-95].

foto: Tomaž Mihelič

VELIKI SKOVIK
(*Otus scops*)

Ta mala sova najpogostejše gnezdi v drevesnih duplih, zelo rada pa zasede tudi gnezdilnice. Iz Bele krajine izvira eden redkih dokumentiranih primerov njenega gnezdenja na stavbah v Sloveniji, in sicer so bili mladiči odkriti na seniku v Petrovi vasi [PRESETNIK, P. (2002): *Acrocephalus* 23 (115): 195-196].

foto: Anže Kacin

HUDOURNIK
(*Apus apus*)

Hudournik je kolonijski gnezdilec na visokih stavbah v mestih. Jajca izleže na skopo zgrajeno gnezdo v podstrešnih linah in različnih špranjah. Pri obnovah stavb so njegova gnezdišča pogosto uničena, čemur pa se da izogniti z namestitvijo gnezditvenih niš [BRAČKO, F. (2009): *Scopalia Suppl.* 4: 196].

foto: Damijan Denac

KMEČKA LASTOVKA
(*Hirundo rustica*)

Gnezdo iz blata in bilk, pomešano z lastno slino, kmečka lastovka najpogostejše zgradi v notranjosti hleva. Najraje zasede tiste, v katerih je še živina, saj so tam zanjo ugodnejše prehranjevalne in temperaturne razmere kot v opučenih hlevih [KOREN, A. (2008): *Acrocephalus* 29 (137): 89-97].

foto: Rajko Gnezda

MESTNA LASTOVKA
(*Delichon urbicum*)

Mestna lastovka je izvirno gnezdilka večjih naravnih sten, vendar se je povsem prilagodila gnezdenju na stenah stavb v naseljih. Gnezdo zgradi pod nadstreški, balkoni ali v kotu okna, najraje ga pripne na grobo fasado [DENAC, K. (2000): *Acrocephalus* 21 (100): 153-159].

foto: Bojan Bratož

BELA PASTIRICA
(*Motacilla alba*)

Najpogostejša od treh vrst pastiric, ki gnezdi pri nas, je vezana na človekova bivališča, pojavlja pa se tudi v obvodnem prostoru. Gnezdo si zgradi na policih na stavbah, v špranjah pod strešniki ali pa pod mostovi [TOME, D., SOVINČ, A., TRONTELJ, P. (2005): Ptice Ljubljanskega barja. DOPPS, Ljubljana].

foto: Eva Vukelič

DOMAČI IN POLJSKI VRABEC
(*Passer domesticus* in *P. montanus*)

Medtem ko je poljski vrabec bolj značilen za vaško okolje in za gnezdenje potrebuje drevesna dupla, čeprav lahko gnezdi tudi v zidnih luknjah, so domači vrabci (na sliki) bolj tesno povezani s človeškimi bivališči. Gnezdi kolonijsko pod strehami ali napušči, prehranjujejo pa se na netlakovanih dvoriščih in vrtovih [DENAC, K., KMECL, P. (2014): Ptice Goričkoga. DOPPS, Ljubljana].

foto: Borut Rubinič

KOS
(*Turdus merula*)

Kos je ena od petih najpogostejših vrst ptic v Ljubljani, kjer gnezdi v zidnih ovijalkah ali v gostih krošnjah parkovnega drevja, včasih tudi na okenskih policah. Zaradi stalnega hrupa so mestni kosi prilagodili svoje petje, tako da pojejo z višjo frekvenco, kot je frekvenca hrupa [TOME, D., VREZEC, A., BORDJAN, D. (2013): Ptice Ljubljane in okolice. MOL, Ljubljana].

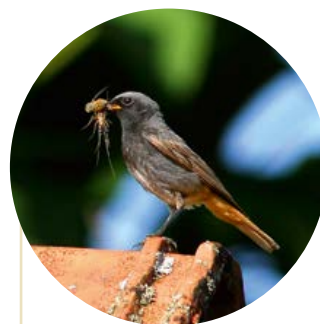
foto: Dušan Klenovšek

KAVKA
(*Coloeus monedula*)

Le manjši del slovenske populacije kavk gnezdi v naravnih gnezdiščih, denimo v drevesnih duplih. Več kot 80 % jih namreč prebiva v naseljih, kjer si za gnezdišče izberejo luknje v strehah ali pod napušči ter dimnike [Božič, L. (2016): *Acrocephalus* 37 (170/171): 123-150].

foto: Dušan Klenovšek

ŠMARNICA
(*Phoenicurus ochruros*)

Ta nekdanja gnezdilka visokogorja, zdaj pa večinoma prebivalka naselij, gnezdi na kozolcih, skednjih, v garažah pa tudi na bolj neobičajnih mestih, na primer pod okensko roletto ali na delovnem stroju [Božič, I. A. (2002): *Acrocephalus* 22 (109): 213-218].

foto: Gregor Bernard

SIVI MUHAR
(*Muscicapa striata*)

Sivega muharja najpogostejše opazimo med poletavanjem v zrak s preže, na primer ograje, fižolovke ali suhe veje. Gnezdo si splete na različnih policih na stavbah, redkeje tudi na nenavadnih mestih, kot so cvetlični lončki [TOME, D., VREZEC, A., BORDJAN, D. (2013): Ptice Ljubljane in okolice. MOL, Ljubljana].

foto: Tomi Trilar